

Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk – IZM) izsludina sadarbības partnera atlasi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas OECD Starptautiskās pieaugušo kompetenču novērtēšanas programmas pētījuma [PIAAC](#) (turpmāk – OECD PIAAC) 2023. gada ciklā iegūto datu padziļinātās izpētes īstenošanai. IZM sadarbības partnera atlasī īsteno Eiropas Savienības fondu projekta Nr. 4.2.2.5/1/23/I/001 “*Dalība starptautiskos izglītības pētījumos izglītības kvalitātes monitoringa sistēmas attīstībai un nodrošināšanai*” ietvaros. Projektā plānotais finansējums OECD PIAAC 2023 **sekundārajam pētījumam ir 45 000,- euro**. Plānotais pētījuma īstenošanas termiņš 12 mēneši.

Sekundārās datu izpētes temats ir **prasmju iegūšana un izmantošana darbā Latvijā**: darba devēju loma, pieaugušo iesaiste darbā un mācībās, kā arī pieaugušo mācīšanās ceļi OECD Pieaugušo prasmju pētījuma PIAAC 2023. gada datu kontekstā, salīdzinājumā ar OECD vidējiem rādītājiem, Baltijas un Skandināvijas valstīm.

Apraksts:

Pētījuma mērķis ir analizēt Latvijas iedzīvotāju izglītības un prasmju sasaisti ar darbu, balstoties uz PIAAC pētījuma datiem, tostarp veicot salīdzinājumu ar OECD vidējiem rādītājiem, kā arī Igaunijas, Lietuvas un Somijas rezultātiem.

Sekundārajai datu analīzei jāfokusējas uz vairākiem aspektiem, kas skar izglītības un prasmju pieprasījumu, piedāvājumu, izmantošanu un attīstību darba tirgū:

- **Darba devēju loma prasmju izmantošanā un attīstīšanā** – cik lielā mērā darba devēji veicina iedzīvotāju motivāciju pilnveidot prasmes un atbalsta mācības; kādi darbinieki biežāk gūst darba devēju atbalstu mācībām (piemēram, raksturojums atbilstoši vecumam, darba ilgumam, amatu kategorijām); vai un kādā mērā darbinieku prasmes tiek efektīvi izmantotas darba vidē (piemēram, pārāk augstu prasmju vai izglītības gadījumā – *overskilling, overqualification*); tendenču analīze atbilstoši nozarēm, uzņēmumu lieluma un citiem uzņēmumu raksturojošām pazīmēm, tostarp sadalījumā pa valsts reģioniem.

- **Prasmju veidi, kas visbiežāk tiek izmantoti darbā dažādās nozarēs** (piemēram, digitālās, komunikācijas, problēmu risināšanas prasmes), un to atbilstība pieaugušo izglītības un karjeras ceļam. Kontekstam: atbilstoši PIAAC 2023. gada datiem, Latvijas pieauguši darba vietās visbiežāk ir izmantojuši pašorganizēšanās prasmes un manuālo veiklību, visretāk – rēķinpratību un tekstpratību, - kas tiek skaidrots ar valsts ekonomisko struktūru, proti, valstis, kurās ievērojama darbaspēka daļa ir nodarbināta ražošanā, parasti vairāk pieprasa veiklību, savukārt tās, kuru ekonomika orientējas uz informācijas tehnoloģijām un profesionālajām nozarēm – ko parasti dēvē par zināšanu ekonomiku – mazāk uzsver manuālās prasmes. Pētot saistību starp darba produktivitāti un tekstpratības izmantošanas biežumu darbā, analīze atklāj, ka ekonomikās, kurās darbinieki biežāk izmanto lasītprasmi darbā, parasti tiek sasniegts augstāks IKP līmenis uz vienu nostrādāto stundu, un aprēķinātā korelācija liecina, ka prasmju izmantošana izskaidro ievērojamu daļu no produktivitātes atšķirībām OECD valstīs. Izpētot papildu avotus un/vai veicot papildu aptaujas, no sekundārās izpētes tiek sagaidīts darba ņēmēju un darba devēju sniegtās informācijas par dažādu prasmju izmantošanas biežumu darba vietās salīdzinājums. Tiek sagaidīti ieteikumi darba devējiem darbinieku prasmju pilnīgākai izmantošanai darba vietās, norādot uz šādas izmantošanas ieguvumiem.

- **Pieaugušo ar zemām prasmēm profila izpēte** – to izplatība un raksturojums dažādās nozarēs, sasaistē ar cilvēka formālās un neformālās izglītības ceļiem, darba pieredzi, ienākumiem un citiem sociāli demogrāfiskiem un ekonomiskiem faktoriem. Kontekstam: OECD valstīs vidēji aptuveni 30% pieaugušo ar zemām prasmēm ir neaktīvi, salīdzinot ar aptuveni 19% to, kuriem ir vidējas prasmes. Šo atšķirību apmērs OECD valstīs atšķiras. Sekundārajā izpētē būtu jānoskaidro ekonomisko aktivitāti (vai neaktivitāti) Latvijas pieaugušajiem atbilstoši prasmju līmeņiem.

• **Izglītības un mācību ietekme uz prasmēm un nodarbinātību** – cik lielā mērā nodarbinātība sakrīt ar iegūto formālo izglītību / profesionālo kvalifikāciju / neformālās izglītības izvērēm; sākotnējās izglītības, tostarp izglītības pakāpes, veida un jomas, ietekme uz nodarbinātību un bezdarba risku, ienākumiem un turpmākajiem mācību ceļiem. Ja izglītība nesakrīt ar darbu, kādi faktori to ietekmē (piemēram, laika posms kopš izglītības iegūšanas, akadēmiskā vs profesionālā izglītība, reglamentētās profesijas, reģionālais griezumums), kādas ir šīs neatbilstības sekas (piemēram, ienākumu, sociālās, u.c. atšķirības). Prasmju līmeņu atšķirības un to ietekmi uz atalgojumu atkarībā no izglītības posma un veida (vispārējā / profesionālā izglītība, izglītības joma, nozare). Cik lielā mērā pats indivīds pēc savas iniciatīvas pilnveido prasmes, cik pašvadīti un mērķtiecīgi veido savu izglītības ceļus sasaistē ar karjeras ceļu, kādi faktori (piem., vecums, izglītība, nodarbinātība ienākumu līmenis u.tml.) to ietekmē.

Tiek sagaidīts, ka nodevumi iekļaus:

1. **Detalizētu pētniecības ziņojumu** ar metodoloģiju, izmantoto datu, analīzes rezultātiem (ar tabulām un grafikiem), salīdzinošo starptautisko analīzi, secinājumiem un **ieteikumiem izglītības, ekonomikas un cilvēkkapitāla attīstības politikas veidotājiem, un darba devējiem.**
2. **Datu vizualizācijas (grafiki, diagrammas, infografikas).**
3. **Prezentācija par pētījuma rezultātiem.**
4. **Statistiskie aprēķini un datu tabulas** (*ar dokumentētu aprēķinu metodoloģiju, izmantotajiem datu kodiem, pieņēmumu skaidrojumiem u.tml.*).
5. Pētījuma gaitā paredzēta vismaz viena **tikšanās starp pētījuma pasūtītāju un pētniekiem** par pētījuma norisi, pirmajiem konstatējumiem un iespējamiem secinājumiem.

Pētniecības nolūkiem ir pieejamas gan PIAAC publiskās lietošanas datnes, gan zinātniskās izmantošanas datne par Latviju, gan starptautiskā ierobežotas lietošanas datne (sk. OECD sagatavoto informāciju par attālinātās koda izpildes pakalpojumu).

Aicinām zinātniskās institūcijas izvērtēt iespēju pretendēt uz sadarbības partnera lomu projektā un iesniegt savu sadarbības piedāvājumu **līdz 2026. gada 7. jūlijam.**